

מסורת הש"ס

# המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא סו.

עין משפט  
נר מצוה

ל"ה מ"ח פ"ה מה' שנת  
ה' ו' סמג לז"ח פה  
טו"ש ע"ה א"ח פ"י שנת פסוק  
י"י  
ל"ה ב' מ"ח פ"ה מה' כ"ס  
ה"ס כ"ד:

רבינו גרשום

ויאנה מקבלת טומאה  
במקומה. דלאו כלי  
הוא דכרקע דמי: חייב  
חטאת. משום דתולש דבר  
המחובר: והכמים אומרי:  
אינה כרקע וכו'. והשוא  
משמע דלא ר' אליעזר הוא  
דחוב ברייתא דמי: גבי צינור  
חקקו ולבסוף קבעו פוסל  
את המקוה דלא כרקע  
דמי. ולא רבנן דלא דאמרי  
אינה כרקע וברייתא דמי:  
קבעו ולבסוף חקקו אינו  
פוסל את המקוה אלמא  
(דלאו) דכרקע דמי: דמי:  
החשוב  
ל"ה כרקע משום דכתי'  
ויטבול אותה ביערת הדבש.  
מה ענין הטבילה אצל יער  
אלא מה יער כו'. אבל  
לפני צינור כברייתא ס"ל.  
ורבנן לית להו האי דרשה  
דמי: אליעזר חייב קסברי  
דכל שעה אינה כרקע אבל  
בצינור כברייתא סבירא  
להו: דף של נחתומים.  
סבר שמקנין על גבי  
הלחם: ו' אליעזר מטהר.  
דלא קא מקבל טומאה  
(דלאו) דכרקע דמי:  
מני. ברייתא דצינור: אי  
ר' אליעזר אפילו חקקו.  
ויצינור ולבסוף קבעו לא  
ליפסל דכרקע דמי דקתני  
הוא דף של נחתומים  
א"ע: דחקנו קודם וקבעו  
בכחול ר' אליעזר מטהר  
דכחול כמחומר. ואי רבנן  
אפי' קבעו לצינור ולבסוף  
חקקו נמי לפסול דתורת  
כלי עליו דכ' חייב דאמר  
הוא בין קבעו לוף בכחול  
ולבסוף חקקו נחתומים  
ובין חקקו נחתומים  
קבעו כל שעה מטמא  
דלאו בכחול דמי הכי נמי  
אפי' קבעו ולבסוף חקקו  
ליפסל: לעולם ר' אליעזר  
שמי פשוטי כלי עץ.  
לית להו בית קבול כגון  
דף: דטומאה דרבנן. כלומר  
מרבנן מקבלת טומאה  
ולא מדאורייתא ומשום  
הכי מטהר אפי' כי תקנו  
ולבסוף קבעו. אבל גבי  
מים שאובים דאורייתא  
דאי פסול הוא. ומקשי:  
ל' אליעזר מכלל דשאובין  
דאורייתא. כלומר מים  
שאובין שפסול את המקוה

[ומקבלת טומאה במקומה]. וא"ת מה טעם נקט גבי טומאה  
במקומה דלין חילוק בין במקומה בין שלא במקומה  
דהא לאו מחוברת היא ואומר ר"ת דשלא במקומה מקבלת טומאה כיון  
דמטלטלין אותה ממקום למקום דמי לשאר כלים שצדית וגזרו זה  
רבנן טומאה דלמא אמי לאחלוף:  
ושאני פשוטי כלי עץ דרבנן.

וא"ת דזהב דחזן  
למדרסות איכא טומאה דאורייתא  
דכל המטמא מדרס מטמא טמא מת  
ק"ו מפני קטנים כדאמרינן בפירק  
כ"ד הרגל<sup>א</sup> (כ"ד דף כה:). ובפירק על  
אלו מומין (בסו"ט דף לז). נמי פריך  
ואין לו תוך ככלי שטף מדאורייתא  
כר קבולי טומאה הוא והא דומיא דשק  
זעין ומשני דהבן דחזן למדרס ואי  
זשאר פשוטי כלי עץ דלא חזו למדרס  
הנהו אפי' מדרבנן לא מקבלי טומאה  
כדמוכח ברש חולין (דף ג. וס' ד"ה גנון)  
דאמר הכל שומעין ואפי' טמא במקוה  
האי טמא דאשמי צמאי כו' ומשני  
גנון שדק קרוימא של קנה ושמי  
זה ואי מקבלי טומאה מדרבנן מאי  
משני וכו' תהם דלמא עבדה כעין  
ככלי כדאמר' בהמורה (מנחות דף פג:)  
במסכת כלים (פ"ב מ"ה) ומייתי לה בפ"ק דשבת (דף טו. וס' כלי עץ וס')  
וכלי עש וכלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומקבליהם טמאים ועל כרחק  
טהורים אפילו מדרבנן דכלי זכוכית אפילו מקבליהם ליכא טומאה אלא  
מדרבנן כדאמרינן במסכת שבת (ס"ג וס' כ) רבינו שמואל דודאי אין  
להם טומאה אפילו מדרבנן ומסקנא לא קיימא הכי אלא מוקי לה בין  
של מתכת ויש מפרשים דף של נחתומין א"ע פ' שוהא פשוטי כלי עץ  
מקבל טומאה מדרבנן כיון שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם  
דדריש בת"כ בפרשת ויהי ציוס השמיני כלי ויכול אפילו הסולם  
והקולב כו' ת"ל כלי עץ ולא כל כלי עץ יכול שאני מוציא את השולחן  
ואת העצלה ואת הדולבקי ת"ל כל כלי עץ ריבה ומה ראית לרבות  
את אלו כו' ת"ל שק מה שק שהוא משמש אדם ואת משמשי אדם  
אף אני ארבה את השולחן כו' ועל כרחק כעלה ראיתו למדרס  
מדלל נקט מטה כסא וספסל והוא ליה לרבוניהו מקראי דמשכב  
ומושב ובאין להם בית קבול וי' איירי מדלל קאמר מה שק מיטלטל  
מלא וריקס אלמא מקבלי טומאה וא"ע דמפיק להו מקרא לא הוי  
אלא אסמכתא<sup>א</sup> כמו כמה דרשות דת"כ ובספרי דלא הוי אלא  
אסמכתא וכן משמע בפירק שמי הלחם (מנחות דף לו:). א"ר  
יוחנן לדברי האומר מסגרתו למטה היתה פירוש למטה דרגלי השולחן  
ולא בשולחן עצמו המהפכת מטה פירוש דרשנייה השולחן הטהור  
מכלל שהוא טמא לדברי האומר מסגרתו כעלה ראיתו היתה עצלה  
המהפכת תיבעי דהא דשולחן של מקדש מקבל טומאה לפי שהיה  
לו בית קבול אבל עצלה המהפכת שאין לה בית קבול תיבעי ואי  
דרשה גמורה היא (י' דת"כ אמאי תיבעי חיפוק ליה מקרא דהתם  
אלא דואי אסמכתא היא ובעצלה המהפכת מספקא ליה אי מקבול  
טומאה מדאורייתא כדפירש הקונט' התם משום דעדיפא משאר פשוטי  
כלי עץ לפי שראוי להשתמש בה משני לדדין ולמלא דאמר למטה  
היתה טמא מדמתיב הטהור:

**מב"ל דשאובה דאורייתא.** רש"ס ור"ת מפרשי דכחו שאוב הוי  
דאורייתא<sup>א</sup> ומציאם ראייה מדתניא בת"כ בפרשת ויהי ציוס  
השמיני מקוה מים יהיה טהור יכול מילא בכתפו ועשה מקוה בתחלה  
יהא  
פוסלין את המקוה מן המורה דתניא בת"כ (י' יול מילא מים על כפיו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים  
אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן  
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדנתן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא  
נמי מוקמינן לה דף של מתכת: ומתנה גמ' **מכלל דשאובה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דצרייתא דלעיל בפסול שאובה דאורייתא  
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמר' במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן  
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאובה דאיתקש למעין דכפרישית לעיל ואפילו  
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"ר קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כד הוה ווא"כ קבעו שם צינור דקתני  
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ציה רבנן כשל  
מורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן המורה דשולמא עץ אשקש לשק [דכתיב]  
כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יב] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב]  
(במדבר ג) אף את הוזהב וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין [חכקו]  
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי צרי חניא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה דף של מתכת:

אלא

ופלוני הדיינין צנמקום פלוני שכל חוב שיש לי אלל פלוני שאגבנו כ"ו  
שארלא והדיינין חותמין עליו מלמטה או העדים והלכך משמער שטרותיו  
לכ"ד לגבותו ואיזה לא קבצי לא קרינא ציה לא יגוש<sup>א</sup> דדיינין קמגבו ליה  
והפקד ב"ד הפקר וה"מ שיש לו קרקע ללוה דמי כאלו יש מלואו משכון  
שיוכלו חכמים לתקן כדי שלא יהו נראין  
עוקרין דבר מן המורה התקינו כן  
נראה הטעם צעני. ומרבי וקני ז"ל  
שמעתי דהיינו טעמא דסתם ליה אין  
רגילין להלוותו אלא כ"כ יש לו קרקע  
להשתעבד למלוה וצמילתא דשכיחא  
תקינו רבנן אבל צשאין לו קרקע מילתא  
דלא שכיחא היא ולא תקינו רבנן  
פרוהצול. ואמר רבי אליעזר למימר דאם  
יש ללוה כוורת דצורים כותצין פרוהצול  
דסד"א א"ע ג דהרי היא כרקע  
לשאר דברים לגבי הך תקנה לא  
חשיבא קרקע דלא סמכא דעמיה  
דמלוה עילויה הואיל ויכולין לטלטלה  
קמ"ל: **ואינה מקבלת טומאה.** זו  
הכוורת במקוה דכיון דמחוברת  
היא לקרקע יראה מתורת כלי וגם  
הדבש שבמורה אינו מקבל טומאה  
בטל לגבי כוורת. ודוקא במקוה אבל אם נטלה משם או מקבל  
הדבש טומאה כמאן דאמר ו) בפרק המוכר את הספינה דלא צעי  
מחשבה דאיכא מאן דמזריך מחשבה והלכך אלטרין הכא גבי  
טומאה למיתני במקוה וה"ה לכל הך מילי: **והורדה ממנה.**  
כשהיא במקוה דהיינו מקוה גידולו של דבש חייב חטאת כחולש  
מן הקרקע. אלמא ל' אליעזר חקקו קבעו כרקע משני ליה  
וצרייתא דלעיל דלא כרבי אליעזר היא ומיהו הך רבנן היא: **אינה**  
**קרקע.** ו) משום דחיבור בקרקע לא בטיל תורת כלי מינה ומקבלת  
טומאה במקוה וגם הדבש דלא צעי מחשבה דתניא לקמן בהמוכר  
את הספינה [פ:]: **ה"ה הפס אמר רבי אליעזר מאי טעמא דר"א.**  
דחשיב לכוורת דצורים כמחומר דכתיב ויטבול אותה ביערת  
הדבש ביהונתן כתיב וצדש צנמקום גידולו מיירי ו) וקרי ליה יער  
והלכך חשיב ליה מחומר ואפי' אין הכוורת מחוברת ממש בקרקע  
אבל גבי צינור שחקקו ולבסוף קבעו מודי ר"א דחשיב כלי ופסיל  
מקוה דקתני צרייתא ואכתי לא ידעינן הי יהו ר"א דלית ליה הך  
צרייתא: **דף של נחתומין.** נסר רחב לערוך עליו וללוש את הפת.  
ולי נראה הוא דף שקבוע בכחול ליתן עליו את הפת למכור כעין  
שעושין פלטרין שלנו בכחול בתחין נחמור. ולקמן [ע"ז] מוקי דף של  
מתכת דפשוטיה טמאין: **רבי אליעזר מטהר.** דכל המחומר  
לקרקע הרי הוא כרקע: **וחכמים טמאין.** דלא בטיל לגבי קרקע.  
ומיחין דף שמתליקין אותו לכך הוא צנמקום חקיקת הצינור  
דמיקון משוי לא גמר כלי לקבל טומאה. ומדלא קמפלגי בין תקנו  
ולבסוף קבעו וצין קבעו ולבסוף קבעו לא שגא קבעו ולבסוף חקקו  
טהור לא שגא חקקו ולבסוף קבעו לא שגא קבעו ולבסוף חקקו  
ולרבנן הכל טמא. אלמא ההיא צרייתא דצינור דלעיל דקמפלגי בין  
קבעו ולבסוף חקקו וצין חקקו ולבסוף קבעו לא רבנן ולא רבי אליעזר  
דאי ר"א אפי' חקקו ולבסוף קבעו היה לו להכשיר ואי רבנן  
אפילו קבעו ולבסוף חקקו נמי יפסול את המקוה: **לעולם רבי אליעזר.**  
סבירא ליה כצרייתא דצינור שחקקו ולבסוף קבעו אכלי כלי הוא  
ולא בטיל לגבי קרקע ופסיל את המקוה והכא גבי דף היינו טעמא  
ד' אליעזר דמטהר ליה אפילו בתקנו ולבסוף קבעו דשאני פשוטי  
כלי עץ כגון האי דף דאפי' קודם שקבעו אין לו טומאה אלא מדרבנן  
והלכך בקבעו מיקל ר' אליעזר אבל לעיל גבי צינור שמים שאובים

פוסלין את המקוה מן המורה דתניא בת"כ (י' יול מילא מים על כפיו ועשה מקוה בתחלה יהא טהור ת"ל מעין [ויקרא יא] מה מעין צדי שמים  
אף מקוה צדי שמים התם מודי ר"א דפסיל מקוה דמשום קציעותו בקרקע לא בטיל מנייה תורת כלי דמעיקרא ומיהו לא אשכחן  
טומאה לפשוטי כלי עץ אפי' מדרבנן חוץ מאותו הראוין למדרס וכדנתן במס' נדה (דף מט.) כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ובמסקנא  
נמי מוקמינן לה דף של מתכת: ומתנה גמ' **מכלל דשאובה דאורייתא.** דמדקא משני הכי שמעינן דצרייתא דלעיל בפסול שאובה דאורייתא  
מיירי והלא מדרבנן הוא כדאמר' במסכת יבמות (דף פג:). שאם היה מקוה מ' סאה ונתן סאה שאובין ונטל סאה כשר עד כמה רבי יוחנן  
אמר עד רובו והיינו טעמא דמדאורייתא הוא דבעינן מקוה ממים מכונסין לכתחלה בלא שאובה דאיתקש למעין דכפרישית לעיל ואפילו  
נפלו בתר הכי שאובין בטלו ברובא א"ר קמא קמא בטיל ועליל נמי גבי צינור המקוה היה עשוי כד הוה ווא"כ קבעו שם צינור דקתני  
פוסל את המקוה מכלל דהיה שם מקוה מעיקרא הלכך פסולא מדרבנן הוא: ועוד. אפילו אם תמלא לומר דאחמירו ציה רבנן כשל  
מורה הכא גבי דף נמי דאורייתא מיירי דבדף של מתכת מיירי דטומאתו מן המורה דשולמא עץ אשקש לשק [דכתיב]  
כלי עץ או בגד או עור או שק [ויקרא יב] מה שק מיטלטל מלא וריקן אף כלי עץ כו' אבל כלי מתכת בפרשת מדין הוא [דכתיב]  
(במדבר ג) אף את הוזהב וגו' ולא איתקש לשק. ואכתי דלא כרבי אליעזר היא ההיא דצינור דרבי אליעזר לא קמפלגי מידי בין [חכקו]  
מעיקרא לחקקו ולבסוף קבעו: **האמר רבי יוסי צרי חניא כו'.** משום דפשוטי כלי עץ לית להו טומאה כלל הלכך אוקמה דף של מתכת:

א) שנת לה. לקמן פ: ע"ה.  
ב) כלים פטרי מ"ב.  
ג) [דברים טו, ד] ונשי'  
גיתין ל. ד"ה אלא על  
הקרקע. (ס) [שמיני פ"ה  
ט, ו] ומלאן שייך לפ"ג.  
ו) [ז"ל קענין, ח] ז"ל ויהיה  
מקבלת. עיב"ז ע"י קונן  
שעוירם אור רפה.

תורה אור השלם

1 וינתן לו שמע בהשבע  
אביו את הקים וישלח את  
קצה הקשת אשר בידו  
ויטבל אותה ביערת הדבש  
והשב ידו אל פיו ותאקרה  
עציו: שמואל א ד כו

הגהות הב"ח

(א) רש"ב"ם ד"ה (דקף)  
הקודם הרי הוא כרקע וכו'  
לא שייך לא יגוש דכגבו  
ועומד הוא שכל מה  
שנטל: (ב) ד"ה אינה וכו'  
בפרק המוכר. נ"ב דף פ  
ע"ז: (ג) ד"ה אינה כרקע  
דמשום: (ד) ד"ה ה"ה וכו'  
מיירי וקא קרי ליה:  
(ה) תוס' ד"ה ושאני וכו' כלי  
עץ וכלי עור וכלי עש:  
(ו) בא"ד ציוס השמיני כלי  
עץ וכלי עור וכו' מ"ל מכל כלי  
עץ: (ז) בא"ד ובאין להם בית  
קבול גמ' איירי וכו' דא"ר  
יוחנן: (ח) בא"ד דרשה  
גמורה היא ההיא דלמית  
ההים אמאי קבעי:

מוסף תוספות

א. ומה פכין קטנים  
שטהורים בוב טמאים בבת  
מפץ שטמא בוב אינו דין  
שטמא בבת. ר"ן.  
ב. ויטבול בחיצינן זכרים  
כשרה בפ"ק בסוכה (יב:)  
ואי מקבלי טומאה אפי'  
מדרבנן. הרי פסילי לטיכור.  
ג. מנחות לו: ג. ושיק  
דרשה דרשין למה שר  
מטלטלין מלא וריקן. מוס'  
דמיונין לא. T. וידינו נמי  
דאמרין מעיקרא שאני  
פשוטי כלי עץ דרבנן.  
כלומר משא"כ שחשובה  
שהיא פסולה דאורייתא  
וכו'. [נחתומה תלמודא  
דאורייתא ומשום  
את המקוה מכלל דהיה  
מקוה מעיקרא וכוין  
שכן אינו נפסל אלא  
מדרבנן. ר"ן.]